

Arbetsgruppen för konstsamarbete i Norden

Arbetsgruppens rapport

Maj 2006

Innehåll:

Sammanfattning av arbetsgruppens förslag

1. Arbetsgruppens kommissorium

2. Arbetsgruppens medlemmar

3. Arbetsgruppens arbetssätt

- 3.1. Arbetsgruppens material
- 3.2. Testamenten och material från institutioner och kommittéer
- 3.3. Nordiska kulturfonden
- 3.4. Nordisk Kulturforum
- 3.5. Förslaget till nytt mobilitets- och residensprogram
- 3.6. Höring av experter

4. Arbetsgruppens förslag

- 4.1. Övergripande synpunkter
- 4.2. Samarbete nordiskt - nationellt
- 4.3. Professionell - amatör - studerande
- 4.4. Kopplingar till mobilitets -och residensprogrammet
- 4.5. Funktioner att vidareföra och utveckla
- 4.6. Kartläggningar utförda av arbetsgruppens medlemmar
- 4.7. Förslag till nya program

5. Övriga förslag och rekommendationer

Bilagor

Sammanfattning av arbetsgruppens förslag

Arbetsgruppen för konstsamarbete i Norden har främst arbetat med de funktioner som skall ersätta den verksamhet som har skötts av Nifca, Nomus, Nordbok och Nordscen samt av ledningsgrupperna för Barn- och Ungdomskultur, för kulturprojekt utanför Norden och av Nordiska Museumskommittén.

Arbetsgruppens utgångspunkter har varit följande:

- det är lokala och nationella aktörer som skall initiera samarbetsprojekt
- kultur - och konstsamarbetet skall vara flexibelt och öppet för nya nätverk och aktörer
- det nordiska kultur- och konstsamarbetet skall ge impulser till det nationella kulturlivet och stärka det
- det nordiska kultur- och konstsamarbetet skall ha kopplingar till det nationella och internationella kultursamarbetet

Arbetsgruppen vill dela in verksamheten i två block:

1) Basverksamhet

Informationsverksamhet

De nordiska husen och instituten

Mobilitetsprogrammet

Specifika stödfunktioner som översättningsstödet till förlagsutgiven litteratur och beställningsverk /produktionsstöd inom alla konstarter

2) Prioriterad verksamhet

Tematiska och tidsbundna konst- och kulturprogram med en klart formulerad fokus

Arbetsgruppen föreslår att konstprogrammet för de kommande åren har följande tre teman:

- Nordisk mötesplats
- Kompetensutveckling/ professionell yrkesutveckling
- Norden möter världen

Projekt inom dessa teman skall ha ett klart nordiskt perspektiv och en nordisk kvalitet. Projekten skall tillföra något nytt som bäst kan nås i ett nordiskt samarbete.

Program, tema och fokus bör snarast utvecklas av grupper av sakkunniga, som också får i uppdrag att komma med förslag på urvalskriterier.

Arbetsgruppen ser flera möjligheter till hur ansökningar kan bedömas. Den ena möjligheten är att kalla sakkunniga för att arbeta som paneler. Den andra är att inleda ett samarbete med de nationella organ som på armslängdsavstånd bedömer projekt i länderna. Ett tätare samarbete mellan de nationella organen skulle säkra att de projekt som får nordisk finansiering är angelägna för hela Norden och har nordisk nytta.

Arbetsgruppen rekommenderar vidare:

- att samarbetet och ansvarsfördelningen mellan Nordiska ministerrådet och Nordiska kulturfonden utvecklas så att det råder klarhet om arbetsfördelningen dem emellan,
- att de nationella kulturministerierna uppmanar sina myndigheter och institutioner att betrakta det nordiska samarbetet som en del av det internationella samarbetet och sörja för att det finns medel för detta ändamål,
- att länderna skall inleda en diskussion om att utveckla centers med spetskompetens för att i Norden utveckla en praxis med Artist-in-Production.

1. Arbetsgruppens kommissorium/uppdrag

Arbetsgruppens kommissorium och sammansättning är definierade av ÄK-K - Ämbetsmannakommittén för kultur på mötet den 7 december 2005.

" MR-K beslutar

at nedsætte en arbejdsgruppe pr. 1. januar 2006. Arbejdsgruppen skal forberede et grundlag for drøftelserne af rammerne for et eller flere kunstprogrammer, som skal erstatte og kan videreføre væsentlige funktioner inden for de enkelte fagområder i forhold til det fællesnordiske kultursamarbejde. NMRS skal udarbejde forslag til arbejdsgruppens kommissorium og sammensætning. Forslaget behandles af EKK i december 2005.

Arbejdsgruppens første oplæg skal være klar til en bred drøftelse på det første Kulturforum i februar 2006. Gruppen skal i sit arbejde tage hensyn til de tilkendegivelser, som navnlig de nordiske kunstnere har afgivet i forbindelse med reformprocessen, samt i særligt omfang tage hensyn til de testamenter, som de forskellige fællesnordiske komiteer og institutioner har afleveret til NMRS i de seneste måneder."

Bakgrund

Stöd till konstsamarbete har givits av Nifca, NordScen, Nomus och Nordbok i form av beställningsverk, möjligheter för konstnärsgreper att samarbeta kring konkreta projekt, beställningsverk, beställningskoreografier, beställningstexter etc. Denna form av stöd till konstsamarbetet har oftast initierats och bedömts av organens styrelser och andra sakkunniga organ.

Problemställning

De nordiska konstkommittéerna –och institutionerna har utvecklats ett stort antal stödformer och stödfunktioner för det nordiska kultursamarbetet. En del av dessa fungerar utmärkt, men har för små resurser till sitt förfogande, medan en del inte längre är relevanta. Samtidigt med att konstinstitutionerna – och kommittéerna nedläggs skall de funktioner som fungerar bra tillvaratas och vidareföras i den nya strukturen. Parallellt med detta skall det också utvecklas nya funktioner som breddar det nordiska kultursamarbetet, samt gör det enklare för brukarna att söka om nordiskt stöd. De centrala frågor som arbetsgruppen skall arbeta med är:

Vilka funktioner anser konstinstitutionerna/kommittéerna att skall vidareföras?

Vilka nya former av stöd till konstsamarbete saknas i dag?

Hur skall stödet till konstsamarbetet ses i relation till mobilitets –och residensprogrammen ?

Skall mobilitetsprogrammen och stöd till konstsamarbete kopplas till de tematiska programmen ?

Hur kan de nordiska stödordningarna på bästa sätt komplettera de nationella?

Kommissorium

NMRS tillsätter en arbetsgrupp som består av representanter/expert/sakkunniga från de nationella arts council (eller motsvarande organ i länderna). Varje land representeras av två personer, den ena skall ha en god överblick över de nationella stödformerna och hur de kommer att utvecklas under de kommande åren, den andra skall ha god överblick och kontakt till hur konstnärernas och utövarnas behov ser ut.

Sekretariatet gör en sammanställning av alla de konkreta förslag till utveckling av det nordiska konstsamarbetet som kommit in från de nordiska konstkommittéerna, institutionerna, från de nationella dialogmötena och från andra instanser och organisationer som lämnat in förslag och idéer.

Sekretariatets sammanställning skall fungera som ett basmaterial och inventarium.

Arbetsgruppen skall höra de nordiska konstinstitutionerna/kommittéerna ang. vilka av funktioner som skall föras vidare och utvecklas ytterligare.

Arbetsgruppen skall höra/ ta del av:

1. de nordiska organen

2. de nationella organen inom olika konstformer om hur de ser på det nordiska samarbetet inom sitt fält
3. de nationella agenturerna för konst/kulturexport/exponering som litteraturcentralerna, MICarna, bildkonstcentralerna Iaspis, Frame, OCA etc
4. andra nordiska nätverk som står utanför de nordiska stödordningarna, som t.ex. konsthögskolorna
5. ta del av kartläggningen av mobilitets- och residensprogram
6. ta del av den rapport som arbetsgruppen för de självstyrande områdena lämnar

Arbetsgruppen skall komma med ett första upplägg till hur stödet till det nordiska konstsamarbetet kunde utvecklas på Nordisk kulturforum i februari. På basen av diskussionen i Nordisk kulturforum och arbetsgruppens fortsatta arbete skall arbetsgruppen komma med ett genomarbetat förslag som kan behandlas på MR/K 2 2006.

Sekretariatet fungerar som sekretariat för arbetsgruppen.

Process

Arbetsgruppen måste utses i december 2005 så att den kan hålla ett eller två möten före Nordisk kulturforum i februari 2006. Arbetsgruppen kan – om den så önskar – få bistånd med hela processen av samma konsulent som skall hjälpa sekretariatet med process- styrning för Nordisk kulturforum.

Arbetsgruppen skall komma med ett första förslag till vilka funktioner det som skall vidareföras, vilka som skall utvecklas till samspelet nordiskt - nationellt och andra relevanta observationer på Nordisk kulturforum

Efter Nordisk kulturforum fortsätter arbetsgruppen och skall komma med förslag till vilka former/mekanismer det nordiska stödet till konstsamarbete borde ha. "

Varje land fick i uppdrag att utse sina representanter. Efter det att arbetsgruppen sammansättning beslöts i december 2005 har den breddats och har en representant från vart och ett av de självstyrande områdena.

2. Arbetsgruppens medlemmar

Arbetsgruppens medlemmar har utsetts av länderna och de självstyrande områdena och dess sammansättning är följande:

Danmark:

Ulla Strømberg, direktör för Teatermuseet i Hofteatret i Christiansborgs Ridebane
Inger Allan, musikpedagog och musiker

Finland :

Berndt Arell, chef för Helsingfors stads konstmuseum
Veikko Kunnas, kulturråd vid undervisningsministeriet

Island:

Thorgeir Ólafsson, avdelningschef vid Kulturministeriet
Ragnheidur. H. Thorarinsdottir, konsulent vid Kulturministeriet

Norge:

Stein Sægrov, Avdelningssdirektör vid Kultur – og kirke departementet
Guri Skjeldal, assisterande direktör vid Norsk kulturråd

Sverige:

Birgitta Modigh, sakkunnig vid Statens kulturråd
Ann Larsson, kanslichef vid Konstnärsnämnden

Färöarna:

Andrea Heindriksdottir, musiker

Grönland:

Claus R. Kleemann, avdelningschef vid Grönlands representation

Åland:

Rita Jokiranta, bildkonstnär

Rådgivare Marianne Möller har fungerat som arbetsgruppens sekreterare.

3. Arbetsgruppens arbetssätt

Arbetsgruppen inledde sitt arbete i februari 2006. Arbetsgruppen har arbetat i plenum och hållit 9 möten, varav det sista den 9 maj 2006. De första mötena gick till att gå igenom bakgrundsmaterial och få en gemensam kunskapsbas för det fortsatta arbetet. Arbetsgruppen deltog i Nordisk kulturforum den 27 februari 2006, varefter arbetsgruppen konstituerade sig. Stein Sægrov har fungerat som arbetsgruppens ordförande.

Arbetsgruppen har orienterat sig om de områden som nämns i kommissoriet.

För att få in synpunkter på det nordiska kultursamarbetet från nationella organisationer och institutioner har arbetsgruppen delegerat kartläggningsuppdrag till medlemmarna. Kartläggningar som har diskuterats i plenum.

3.1 Arbetsgruppens material

Arbetsgruppens område har främst varit den del av det nordiska samarbetet som har skötts av Nomus, Nifca, Nordscen, Nordbok och Nordiska Museumskommittéen, dvs det s.k. konstsamarbetet.

Arbetsgruppen har till sitt förfogande haft kulturministrarnas beslut från deras möte i oktober 2005, då de fattade det slutliga beslutet om den nya strukturen och som innebär att man går från en sektorindelad struktur till att arbeta med tidsbundna program. Programmen kan spänna över hela kultur- och konstfältet eller innebära fokusering på enskilda områden.

Arbetsgruppen har också haft tillgång till den rapport som arbetsgruppen för strukturreformen lämnade år 2005 och som utgör grundlag för kulturministrarnas beslut.

Arbetsgruppen har till sitt förfogande haft material från de nordiska institutionerna och kommittéerna samt material och sammanställningar som sekretariatet har producerat för arbetsgruppen.

3.2 Testamenten och material från institutioner och kommittéer

Ledningsgrupperna för Barn- och ungdomskultur /BUK och för kulturprojekt utanför Norden och som båda avvecklades den 1 januari 2006 har lämnat testamenten. BUK poängterar att barn- och ungdomsperspektivet skall vara närvarande i hela det nordiska kultursamarbetet och föreslår att följande projekt skall föras vidare:

Valhalla - portalen, ett nordiskt nätverk för barn - och ungdomskultur

Ung i Norden, en återkommande mötesplats med workshops i olika konstämnen för unga i hela Norden

Språkprojektet med språkförståelse som mål och som drivs av Danmarks Radio.

Ledningsgruppen för kulturprojekt i utlandet poängterar att en internationell dimension måste finnas med i alla delar av det nordiska kultur- och konstsamarbetet. Ledningsgruppen pekar på att man ute i världen ofta ser på Norden som en helhet och att en samlad nordisk insats kan fungera bättre än då länderna gör separata insatser.

Ledningsgruppen för kultur - och massmediesamarbete, som också avvecklades den 1 januari 2006 har meddelat att den inte önskar komma med något testamente. Man kan dock anta att den teknologiska utvecklingen fortsättningsvis kommer att ha en omvälvande inverkan på kultur- och konstlivet och därmed även det nordiska kultursamarbetet.

Som en rekommendation från de redan nedlagda lednings-/styrningsgrupperna kan man sammanfattningsvis peka på att det nordiska kultursamarbetet i framtiden skall ta vara på barn- och ungdomsperspektivet och på det nordiska kultursamarbetets internationella dimensioner och följa med den teknologiska utvecklingen och utnyttja den för både produktion och distribution av kultur i Norden.

Nordiska Museumskommittén avvecklas den 31 december 2006. Kommittén pekar på att ett fortsatt arbete med kulturarvsfrågor är viktigt. Kulturarvet är inte något statiskt som endast finns på museer, utan kulturarvet både i materiell och immateriell form är något som kunde aktiveras på många olika sätt i det nordiska kultursamarbetet.

Av Nomus, Nifca, Nordscen och Nordbok har arbetsgruppen fått deras sammanfattningar och testamenten, som innehåller analyser över de funktioner som kommittéerna har och som de rekommenderar att förs vidare i den nya strukturen. Arbetsgruppen har också fått material om kommittéernas arbete med information och publikationer. Vidare har arbetsgruppen fått sammanställningar över kommittéernas Internetsidor och statistik över besök på dessa, samt uppgifter om kostnader för webbsidorna.

Arbetsgruppen bad konstkommittéerna/ – institutionerna att göra en sammanställning över sina funktioner (informationsverksamhet, förmedling, stöd till projekt, egna projekt etc.). Funktionsanalyserna var alla olika, beroende på att konstformerna har olika substans och arbetssätt, och därför är svåra att jämföra sinsemellan.

Sekretariatet har gjort en sammanställning över de funktioner som kommittéerna/institutionerna önskar vidareföra.

Nordscen rekommenderar att följande av dess funktioner vidareförs:

Seminarier och workshops som siktar till att utveckla spetskompetens.

Residensprogrammet *Nordic Resort* för professionella inom scenkonst och som avslutas år 2007.

Den virtuella mötesplatsen för alla konstarter – portalen www.scenerum.org

Teaterkatalogen, en informationskatalog som ligger på nätet.

Nordscen har årligen delat ut ca 2 miljoner DKK som stöd till gästspel och gästanställningar.

Nomus rekommenderar att alla dess nuvarande funktioner vidareförs:

Informationsverksamhet i form av Nordis Sounds, Nomuskatalogen och Nordiska musikportalen.

Stöd till det nordiska musiklivet i form av stöd till Ung Nordisk Musik /UNM som arrangerar en årlig festival, Nordiska musikdagarna, Nordklang (körmusikfestival/sammankomst vart tredje år).

Nomus poängterar speciellt vikten av att följande funktioner vidareförs:

Kompositionsbeställningar

Nordiskt turnéstöd till musiker och ensembler

Stöd till musikfestivaler och enstaka konsertevenemang

Nordisk seminarieverksamhet

Stöd till nordiska nätverk.

År 2005 använde Nomus 915.000 SEK till kompositionsbeställningar.

Nomus har årligen delat ut ca 2 MSEK till olika projekt, festivaler, seminarier etc

Nomus avhåller sig från att kommentera det permanenta projektet Orkester Norden, som finansieras över Nomus budget. Orkester Nordens andel av Nomus budget är 2 MSEK, dvs. lika mycket som resten av musiklivet kan erhålla i form av stöd från Nomus.

Nifca föreslår att mobilitetsprogrammet för bildkonstnärer förs vidare.

Nifca föreslår att det inrättas ett nytt organ/program som tydligt och professionellt arbetar inom visuell kultur. Till detta organs uppgifter skulle höra att:

- fungera som sakkunnig rådgivare och operativ instans
- bibehålla och utveckla ett nordiskt perspektiv
- säkra koordinering av insatser
- möjliggöra en långsiktig kunskapsackumulering
- initiera egna projekt och vara koordinator för projektsamarbete med nationella instanser
- att utgöra den självklara instansen för nordiskt visuellt kulturellt samarbets anknäytningar till nationella institutioner och organisationer i och utanför Norden.

Nifca beviljar bidrag endast till projekt som genomförs som samarbetsprojekt med Nifca eller som har initierats av Nifca.

Nordboks testamente konstaterar att Nordbok har två skilda fält, det ena är litteratur och det andra biblioteksområdet.

Inom området litteratur föreslår Nordbok att alla nuvarande funktionerna förs vidare:

- översättningsstöd
- översättningsstöd också för andra genrer än skönlitteratur
- stipendieordning för översättare
- nordiska författarkurser i stil med Biskops-Arnö
- de mindre språken som samiska, färöiska och grönländska måste få en plats i den nya strukturen
- kurser för författare och översättare från ovannämnda språkområden
- ge prioritet till litteratur för barn och unga
- Nordiska rådets litteraturpris borde utnyttjas mer aktivt i förmedlingen av nordisk litteratur
- Årsboken Nordisk litteratur måste få en administrativ lösning

För folkbibliotekens samarbete föreslår Nordbok:

- Fortsättning för Nordiska biblioteksveckan
- Författarbesök på bibliotek
- Nya nordiska litteraturförmedlingsprojekt på bibliotek

Nordbok har årligen använt sina stödmedel till följande:

Stöd till översättningar inom Norden 2.570.000 NOK

Stöd till/från baltiska språk 442.000 NOK

Författarkurser sedan 30 år på Biskops- Arnö 540.000 NOK

Nordiska biblioteksveckan 760.000 NOK

Kommittéernas/institutionernas funktioner kan grovt delas in i fyra kategorier:

- 1) information och förmedling
- 2) Stödordningar för personer, projekt och verk
- 3) mobilitet för personer (Nifca och Nordscen)
- 4) kompetensutveckling i form av kurser, seminarier och workshops

3.3 Nordiska kulturfonden

Nordiska kulturfonden har ca 30 miljoner DKK tillsitt förfogande och får årligen ca 800 ansökningar. Fonden arbetar med två kategorier av ansökningar; de som ligger under 100.000 DKK kan lämna sina ansökningar elektroniskt 6 gånger i året och få en snabb behandling och de som ligger över 100.000 DKK och som behandlas två gånger i året av fondens styrelse. Fonden använde tidigare konstkommittéerna och - institutionerna som remissorgan, men arbetar nu med enskilda sakkunniga som finns runtom i Norden.

Fonden har levererat en omfattande statistik över ansökningar och utdelningar.

Kulturfondens material pekar entydigt på att det finns överlappningar mellan kulturfonden och konstkommittéerna i synnerhet då det gäller ansökningar och initiativ som kommer från "fältet".

En stor del av de projekt som får stöd från kulturfonden får också stöd från konstkommittéerna och vice versa.

Arbetsgruppen konstaterar att överlappningarna mellan Nordiska kulturfonden och Nordiska ministerrådets organ inte är ändamålsenlig utan skapar förvirring för såväl användare som beslutsfattare.

Det är väsentligt att den nya strukturen inom kultursamarbetet leder till en klar arbetsfördelning mellan kulturfonden och ministerrådet.

3.4 Nordisk Kulturforum

Arbetsgruppen deltog i Nordisk Kulturforum som arrangerades i Köpenhamn den 27 februari 2006.

I konferensen deltog ca 120 personer som representerade olika aktörer inom det formella och informella nordiska kultursamarbetet. Arbetsgruppens medlemmar deltog i olika grupparbeten och medlemmarnas erfarenheter från grupparbetena och diskussionerna är olika.

Diskussionerna från Nordisk Kulturforum pekar på två stora linjer i det nordiska kultursamarbetet. Den ena gäller innovation och utveckling, i synnerhet inom områden som är smala och där det på det nationella planet inte finns tillräckligt med kritisk massa, den andra linjen handlar om kontinuitet och tradition i det nordiska kultursamarbetet och som kan tjäna till att stödja nordisk samhörighet. En tredje linje som kom upp i diskussionerna var det internationella samarbetets betydelse och att det är en nödvändighet för det nordiska kultursamarbetet att ha kopplingar till det internationella kultursamarbetet.

3.5 Mobilitets- och residensprogrammet

Utredaren Riitta Heinämaa deltog i arbetsgruppens möte den 28 februari 2006 och gav då en detaljerad information om det nya programmet. I sin utredning pekar Heinämaa på att de nordiska konstkommittéernas och -institutionernas verksamhet har varit framgångsrik och att den samtidigt har lett till att många nationella organisationer och institutioner inte har sett sig föranledda att arbeta nordiskt. Detta har lett till att det nordiska kultursamarbetet inte har tillräckliga kopplingar till det nationella kulturlivet och den nationella utvecklingen.

Heinämaa föreslår ett mobilitets- och residensprogram som består av fyra moduler, varav varje modul arbetar med olika former av mobilitet. Förslaget går ut på att det skall finnas mobilitetsordningar för:

- Personer
- Nätverk
- Residenser
- Artist-in-Production

Den fjärde modulen som gäller Artist-in-Production kan utvecklas först senare efter det att länderna fört diskussioner om en eventuell arbetsfördelning. Norden skulle behöva flera enheter med spetskompetens i bl.a. litteratur, musik, dans etc. och som kunde erbjuda konstnärerna möjligheter att producera nya verk. Ett visst antal välutrustade enheter kunde på sikt ta över den forskningsverksamhet som bl.a. Nifca och Nordscen arbetat med.

Enligt Heinämaas utredning kan det nya mobilitetsprogrammet överta en stor del av de mobilitetsfunktioner som konstkommittéerna och -institutionerna har utvecklat och praktiserat. Programmet kan också föra vidare resestipendieordningen Sleipnir, dock med den ändringen att åldersgränsen på 36 år slopas.

Heinämaa påpekar att residensverksamhet främst har utvecklats inom området bild - och formkonst. Det nya programmet skall vara öppet för alla konstarter och för professionella förmedlare såsom producenter, bibliotekarier, kuratorer etc.

Arbetsgruppen är medveten om att Heinämaa arbetat med en konkretisering av mobilitetsprogrammet efter det att arbetsgruppen hörde Heinämaa. Arbetsgruppen har inte haft möjlighet att ta ställning till Heinämaas vidareutveckling av mobilitetsprogrammet.

3.6 Hörning av experter och sakkunniga

Arbetsgruppen har inkallat och i plenum hört följande experter och sakkunniga:

Rigmor Duun Grande	avdelningschef för kulturavdelningen vid Nordiska ministerrådets sekretariat
Cecilia Gelin	direktör för NIFCA
Anne-Sofie Eriksson	generalsekreterare för NordScen
Bo Rydberg	generalsekreterare för Nomus
Asbjørn Langeland	direktör för Nordbok
Bodil Busk Laursen	medlem i Nordiska Museumskommittéen
Riitta Heinämaa	utredare för mobilitets- och residensprogrammet
Mats Jönsson	specialrådgivare vid Nordiska kulturfonden
Pia Vigh	rådgivare vid NMRS ang. programmet för Computerspill
Jean- Yves Gallardo	rådgivare vid NMRS angående konstkommittéernas och -institutionernas funktioner.

4. Arbetsgruppens förslag

4.1 Övergripande synpunkter

Kultur - och konstsamarbetet i Norden har varit viktigt redan långt innan det till delar formaliserades under Nordiska ministerrådet 1972. Ett av de övergripande målen med kultursamarbetet är att förstärka känslan av samhörighet i Norden och att främja medborgarnas intresse för Norden som region och för kultur och konst från hela Norden. Känslan av samhörighet är ingenting statiskt och givet, utan den måste omdefinieras i en ständigt pågående process. Här har det nordiska kultursamarbetet en viktig roll. Det är väsentligt att det i Norden cirkulerar verk i form av böcker, filmer, utställningar, föreställningar, påståenden etc, som ger material till att uppdatera "det nordiska" och den samhörighet som är nödvändig både för att främja konst- och kultursamarbetet i Norden och det övriga nordiska samarbetet.

Arbetsgruppen har diskuterat frågan om konst och kultur och vad dessa inbegriper och huruvida de är synonymer eller betecknar olika begrepp. Arbetsgruppen har konstaterat att begreppen konst och kultur i de nordiska språken inte används med exakt samma innebörd. Det formella nordiska kultursamarbetet handlar om kultursamarbete och delar av detta kultursamarbete tar sig uttryck i form av konstsamarbete.

De nordiska insatserna och det nordiska samarbetet skall stärka ländernas kultur - och konstliv. Det nordiska kultur- och konstsamarbetet skall ha kopplingar till det nationella och det internationella. Arbetsgruppens förslag syftar inte minst till att möjliggöra nya kopplingar mellan det nordiska, det nationella och det lokala.

Arbetsgruppen konstaterar att det råder överlappning mellan ministerrådets insatser och Nordiska kulturfondens och dessutom finns det överlappningar mellan nordiska och nationella stödfunktioner. Den nya strukturen måste skapa en större klarhet och en effektivare arbetsfördelning.

Arbetsgruppen är orienterad om de ekonomiska ramarna för det nordiska kultur- och konstsamarbetet. Efter det att Nordiska kulturfonden, Nordiska Film & TV- fonden och de nordiska husen och instituten fått sina andelar finns det ca 36 miljoner DKK till förfogande för mobilitetsprogrammet och för ett nordiskt program för samarbete inom kultur och konst. Dessa medel bör inte användas till att dubblera det som sköts nationellt eller bilateralt.

Det finns ett nära samband mellan de nya kulturstöden och det nya mobilitets- och residensprogrammet för personer och nätverk. Mobilitets- och residensprogrammet kommer att ta tid att etablera och resultaten av en ökad mobilitet kan skönjas först om ett par år. Hur det nya programmet kommer att påverka samarbetet bilateralt och internationellt måste analyseras och eventuella justeringar göras efter ett par år.

4.2 Samarbete nordiskt – nationellt

Det formella nordiska samarbetet har utvecklats under de senaste tre decennierna. Parallellt med detta har ländernas nationella strukturer för kultur och konst utvecklats kraftigt och under de senaste 10 – 15 åren har länderna inrättat institutioner och organisationer med uppdraget att arbeta med internationellt kulturutbyte och kultursamarbete. De nationella ordningarna har olika praxis då det gäller att inkludera det nordiska samarbetet som en del av det internationella kultursamarbetet.

De nordiska stödordningarna, institutionerna och kommittéerna har haft en etablerad roll i det nordiska sammanhanget och de nationella organisationerna/institutionerna har i varierande grad överlåtit ansvaret för det nordiska samarbetet till dessa. Det i sin tur har lett till att det nordiska samarbetet inte har tillräckligt mångsidiga kontakter med den nationella och internationella utvecklingen.

De nordiska konstinstitutionerna och – kommittéerna har fungerat som initiativtagare till olika projekt och sökt samarbetsparter bland de nationella institutionerna och organisationerna. Reformen handlar om att öppna upp de nordiska systemen så att lokala och nationella aktörer uppmuntras till att ta initiativ till olika projekt och söka samarbetsparter i länderna för att genomföra nordiska projekt. Arbetsgruppen menar att resultaten och effekterna av samsamarbetsprojekten kan bli mer

långlivade om det är lokala aktörer som initierar och genomför projekten med fullt ansvar för hela processen. Det nordiska samarbetet måste få fotfäste i de nationella institutionerna, organisationerna och nätverken.

Arbetsgruppen är medveten om att ländernas strukturer för stöd till kulturellt utbyte och samarbete inte är likartade, men alla länder har i princip samma funktioner för kultursamarbete med andra länder. Därför anser arbetsgruppen att det är självklart att ministerierna pålägger de institutioner som arbetar med internationella uppdrag att också inkludera det nordiska kultursamarbetet som en naturlig del av det internationella samarbetet.

Då kulturministrarna fattade sitt beslut om att reformera strukturen poängterade de att det nordiska samarbetet skall stärka den nationella utvecklingen. Därför kan det nordiska kultursamarbetet inte längre isoleras i en egen nordisk sfär.

4.3 Professionell – amatör – studerande

Arbetsgruppen anser att det nordiska kultur- och konstsamarbetet främst skall rikta sig till professionella aktörer och till de professionella miljöerna i länderna. Genom att delta i samarbetet kan de professionella aktörerna såsom förlag, teatrar, gallerier, museer, konserthus etc förmedla konst och kultur från Norden till allmänheten.

Amatörkulturen är viktig för en allmän utveckling av kulturlivet. Aktörer inom amatörkulturen kan söka stöd hos Nordiska kulturfonden och de bilaterala fonderna.

Studerande vid konsthögskolor har via det nordiska samarbetet inom utbildning och forskning omfattande möjligheter till nordiskt samarbete genom sina högskolor och universitet. För detta ändamål finns stipendieordningen Nordplus – stipendieordningen som disponerar över 32 miljoner DKK för högskolor och universitet. För forskning och konstnärligt utvecklingsarbete som sker i regi av konsthögskolorna finns det Nordplus – medel som "riktas till arbetsfördelning och samarbete till nätverk som representerar små och smala ämnesområden" Olika nätverk för konsthögskolornas samarbete får år 2006 totalt 5,3 miljoner DKK i stöd från Nordplus. Dessutom får 5 särskilda projekt via Nordplus totalt 1,2 miljoner DKK. Det innebär att konsthögskolornas samarbete år 2006 får stöd från Nordplus totalt 6,5 miljoner DKK.

Enligt uppgift från Nordplus sekretariat hör konsthögskolorna till de mest aktiva inom det nordiska högskolesamarbetet.

Mot denna bakgrund är det inte relevant att Orkester Norden skall finansieras över den nordiska kulturbudgeten eftersom deltagande i orkestern är en möjlighet till extra utbildning för studerande vid musikhögskolor och konservatorier.

4.4 Kopplingar till mobilitets- och residensprogrammet

Arbetsgruppen är medveten om att förslaget till ett nytt mobilitets- och residensprogram utvecklas parallellt med arbetsgruppens förslag och att det inte finns tid för att "samköra" dessa processer innan arbetsgruppens förslag överlämnas till vidare behandling.

Arbetsgruppen anser att förslaget till ett breddat mobilitetsprogram är positivt. Mobilitets- och residensprogrammet utgår från en bred definition av kultur och omfattar också förmedlare och producenter såsom kuratorer, kritiker, kulturskribenter, bibliotekarier, museielektorer etc som alla har en mycket viktig roll i att tillrättalägga arrangemang, utställningar och program för en bred allmänhet.

Arbetsgruppens synpunkter på de fyra modulerna är följande:

1) Mobilitetsprogram för personer

Programmet kan överta en stor del av den mobilitet som hittills skötts av Sleipnir och av konstkommittéerna och -institutionerna. Mobilitetsprogrammet för personer kommer också att gälla för de baltiska länderna och för nordvästra Ryssland. Arbetsgruppen anser att det är viktigt att programmet

också skall vara öppet för professionella aktörer från hela världen som vill skapa kontakter till kultur- och konstmiljöerna i Norden.

2) Mobilitetsstöd till nätverk

Nätverksstödet kan överta en del av de nätverk som hittills fått stöd från konstkommittéerna, t.ex. Ung Nordisk Musik (UNM) som årligen arrangerar workshops för unga kompositörer.

Nätverksstödet kommer att ge nätverk möjligheter att skapa kontakter och inleda samarbete för att eventuellt senare utveckla gemensamma projekt. I fråga om nätverksstödet ska initiativen komma "underifrån" och i bästa fall kan de ge en bred bild av de nya idéer och tendenser som finns i Norden.

Inom den nordiska kulturbudgeten finns det flera projekt, som har blivit permanenta mottagare av årligt verksamhetsstöd. En del av dessa "permanent projekt" har fått en fast position i det nordiska samarbetet, men de kan inte se sig som självskrivna mottagare av nätverksstöd. Nätverksstödet skall framför allt ge möjlighet för nya nätverk att verka nordiskt.

Nätverksstödet kan på sikt leda till många bra projekt, men mobilitetsprogrammet har inte medel att stöda produktion eller distribution av de projekt som kan initieras och utvecklas via denna form av mobilitetsstöd.

Det är uppenbart att det i den nordiska kulturbudgeten inom ett par år bör reserveras resurser för att kunna ge stöd till produktion och distribution till sådana projekt som utvecklas i nya nätverk.

3) Konstnårsresidensernas samarbetscirkel

Residensverksamheten har blivit allt viktigare som ett instrument i det internationella kulturutbytet. Framför allt inom området bild och form har residensverksamheten vuxit kraftig. Det finns en del residensmöjligheter för författare, översättare, kompositörer, musiker, koreografer och dansare, scenografer och andra konstnärer, men det är viktigt att detta arbetssätt får möjligheter att utvecklas.

Det nordiska stödet till residenser innebär att de residenser som önskar samarbeta får en gemensam resurs att använda till sitt samarbete. Residenserna kan samarbeta kring många frågor, t.ex. information och utbildning och utveckla sitt sätt att arbeta både med konstnärerna och med kontakterna ut till kultur- och konstmiljön i lokalsamhället.

Arbetsgruppen anser att de residenser som nu drivs av Nifca, Dalsåsen och NordScen skulle kunna införlivas i detta residenssamarbete.

4) Artist-in-Production

Förslaget är intressant och krävande och skulle förutsätta en "arbetsfördelning" mellan länderna. I Norden skulle det behövas flera Artist-in-Production-miljöer som är specialiserade inom resp. konstart och som kan erbjuda konstnärer möjligheter att producera nya verk. Länderna kunde utveckla sådana innovations- och laboratoriemiljöer för olika konstarter och mot nordiskt stöd/resurser erbjuda ett visst antal konstnärer från Norden att arbeta med produktion.

Sådana centers med hög kompetens skulle kunna överta den verksamhet med experiment och forskning som i synnerhet Nifca och Nordscen har arbetet med. Frågan måste utredas ordentligt och lösningarna måste anpassas till konstarternas olika behov.

4.5 Funktioner att vidareföra och utveckla

Arbetsgruppen har analyserat testamentena och anser att nuvarande funktioner grovt sett kan delas in i fyra kategorier:

- information och förmedling
- mobilitet för personer, residens (Nifca, Nordscen och Sleipnir)
- stödordningar för personer, projekt och verk
- kompetensutveckling i form av kurser, seminarier och workshops

Arbetsgruppens förslag hur en del av de nuvarande funktionerna kunde vidareföras är följande:

1) Information och förmedling

Det behövs en samlad och välutvecklad informationsresurs för kultur- och konstsamarbetet.

En mycket stor del av informationen kan skötas via en webbportal. Portalen skall också ha länkar till nationella organisationer och institutioner samt vice versa.

På denna portal bör följande funktioner samlas:

- information om konstprogrammet
- information om mobilitetsprogrammet, ansökningstider, kriterier etc
- information om Nordiska kulturfondens ansökningar, kriterier etc
- länkar till adresskataloger
- publikationer
- annat aktuellt om det nordiska kultursamarbetet

2) Mobilitet och residens

Residens- och mobilitetsverksamheten bör föras vidare och utvecklas.

Det nya mobilitetsprogrammet kan överta och utveckla stipendieordningen Sleipnir och inlemma residensverksamheterna som nu sköts av Nifca, Dalsåsen, Nordscen och konstnärskollegiet i Rom

3) Stödordningar

Nomus, Nordscen och Nordbok har administrerat stödordningar.

Det kommer även i fortsättningen att behövas stöd till initiativ som kommer från fältet och som inte passar in i de teman som konstprogrammet har, t.ex. Nomus stöd till beställningsverk och Nordscens och Nomus stöd till turnéer.

Nordiska kulturfonden är en öppen fond och ansökningarna kan dirigeras till fonden, som redan nu bidrar med största delen av projektmedel till konstprojekt som initierats av fältet.

Nordboks översättningsstöd bör föras vidare. Tänkbara aktörer är de nordiska litteraturcentralerna, men frågan bör diskuteras ytterligare.

4) Kompetensutveckling

Kompetensutveckling kan föras över i det nya program som arbetsgruppen föreslår.

4.6 Kartläggningar utförda av arbetsgruppens medlemmar angående nya program

Arbetsgruppens medlemmar har diskuterat med sakkunniga i länderna och gjort kartläggningar som har diskuterats i plenum. Kartläggningarna har framför allt gällt de förväntningar som de professionella aktörerna har på kultursamarbetet och sådana funktioner som den nuvarande strukturen inte har, men som skulle ha en positiv effekt på kultur- och konstsamarbetet.

Konstarterna är alla olika i arbetssättet och har också olika villkor att arbeta under, men följande funktioner framfördes som önskvärda:

- Turnéstöd:
Litteraturen har översättningsstöd och ny skönlitteratur sprids via återförsäljare och bibliotek. För teater, dans, bildkonst och musik är det mycket svårare att få ut verk i Norden och det behövs någon form av turnéstöd.
- Produktionsstöd:
Medel till samproduktioner inom alla konstarter.
- Beställningsverk:
Hittills är det endast Nomus som har arbetat med beställningsverk, vilket innebär att en orkester eller ensemble i ett land kan få bidrag till att beställa ett nytt verk av en kompositör i ett annat land.
Detta system kunde med fördel också utvecklas för andra konstarter – exempelvis kunde samtida dans få en nordisk dimension genom ett liknande system.
- Kompetensutveckling/spetskompetens:
En del yrkesområden är så "smala" att det är vettigt att arrangera kurser och seminarier för hela Norden.
- Behovet av mötesplatser:

Det finns ett stort behov av att kunna mötas kring olika teman, festivaler, seminarier etc. som samlar en konstare eller ett fält.

- Det mångkulturella:
Det nordiska samarbetet bör ta med det mångkulturella perspektivet.
- Språk från små språkområden och deras roll i det nordiska samarbetet

Arbetsgruppen har diskuterat dessa önskemål och menar att en stor del av dem kan utvecklas i det nya programmet.

4.7 Förslag till nya program

Verksamheten kan grovt indelas i två stora huvudgrupper, basverksamhet och prioriterad verksamhet. Basverksamheten svarar på de önskemål om kontinuitet som framfördes på Nordisk Kulturforum och den prioriterade verksamheten på utveckling och innovation.

Basverksamheten är fortlöpande och riktar sig till sådana målsättningar och samarbetsformer som har en klar nordisk nytta, t.ex. översättningsstödet till litteratur, mobilitetsprogrammet och husens och institutens verksamhet. Basverksamheten är nödvändig för att det skall kunna utvecklas projekt inom den prioriterade verksamheten. Basverksamheten kunde omfatta bl.a. följande:

- Informationsverksamheten
- De nordiska husen och instituten
- Mobilitetsprogrammet
- Översättningsstödet till förlagsutgiven litteratur
- Beställningsverk/samproduktioner inom alla konstarter

Den prioriterade verksamheten utgörs av de tematiska programmen som har en klart formulerad fokus. Programmen är tidsbundna och kan löpa över ett visst antal år. Programmen skall regelbundet evalueras.

Enligt arbetsgruppens kommissorium skall gruppen komma med förslag till ramar för ett eller flera program. Dessa program skall enligt arbetsgruppens uppfattning uppfylla flera kriterier. Programmen skall ha klara målsättningar. Programmen och de projekt som genomförs inom programmen skall ha "nordisk nytta" och omfatta sådana insatser som bäst kan genomföras som ett nordiskt samarbete.

Att arbeta med tidsbundna program handlar om att fokusera på olika aspekter och mål i det nordiska samarbetet och att rikta resurser. Programmet skall också stimulera konst- och kulturfältet till att komma med nya initiativ inom de praktiska ramar som programmet definierar. Arbetsgruppen föreslår några övergripande teman för de kommande åren.

Dessa tre teman tar utgångspunkt i det som har kommit fram i kommittéernas/institutionernas testamenter och på Nordisk Kulturforum :

1. Nordisk mötesplats
2. Kompetensutveckling / professionell yrkesutveckling
3. Norden möter världen

Inom temat **Nordiska mötesplatser** kan det t.ex. arrangeras seminarier, festivaler, temaveckor på bibliotek etc. Projekten kan rikta sig till specifika konstarter och deras behov av nordiska möten eller till en bred publik, ex. barn och unga. En nordisk mötesplats kan också vara virtuell.

Inom temat **kompetensutveckling** kan det t.ex. arrangeras specifika kurser i mycket smala ämnen, workshops om nya konstnärliga uttrycksätt, seminarier etc.

Inom temat **Norden möter världen** kan projekten handla om det mångkulturella i Norden, om att samarbeta med andra länder och regioner, om kulturarvet etc.

Det viktiga med de projekt som kan få stöd under dessa teman är att initiativen till samarbetet kommer från aktörer och nätverk som går samman om att genomföra dem.

Dessutom bör visst utrymme finnas för nya initiativ som inte ryms inom de tre teman.

Kriterier och bedömning

Kriterierna måste vara sådana att de hjälper ansökarna att rikta sina projekt mot programmets fokus, men samtidigt måste man kunna fånga upp projekt som är intressanta rent konstnärligt. Det är väsentligt att det är sakkunniga som formulerar fokus och kriterier.

De ekonomiska förutsättningarna för konstarterna är olika och därför kan man inte slå fast någon procentsats för hur stor del av finansieringen som projektet själv skall kunna skaffa fram, men förutsättningen för stöd är att det finns andra finansiärer.

För att ett projekt skall få bidrag från konstprogrammet skall projektet uppfylla vissa krav. Det första kriteriet är att projektet skall ha "nordisk nytta", det skall tillföra något nytt som bäst kan uppnås i ett nordiskt samarbete. Projektet skall helst omfatta hela Norden, men aktörerna skall komma från åtminstone tre länder eller självstyrande områden. Ett projekt kan ha flera faser och det är möjligt att alla faser inte omfattar hela Norden eller tre länder, men någon av faserna skall ha en bred förankring.

Projektet skall ha konstnärlig kvalitet.

Projektet bör ha en klar plan för hur projektets resultat kan användas i fortsättningen.

Projektet skall helst ha flera finansiärer.

Bedömning av ansökningar

Arbetsgruppen har diskuterat olika former av bedömning av projekten och är enig i att projekten måste bedömas av sakkunniga. Arbetsgruppen ser flera möjligheter i hur det kan arrangeras.

En möjlighet är att arbeta med tidsbundna paneler av sakkunniga. Beroende på programmets fokus kan dessa sakkunniggrupper sammansättas så att de har relevant sakkunskap i relation till programmets tema och fokus. Ifall man väljer denna lösning är det Nordiska ministerrådet som skall kalla de sakkunniga. Fördelarna med att arbeta med paneler av sakkunniga är att man kan få en snabb behandling av ansökningarna och att processen är transparent. Ansökarna bör få veta vilka sakkunniga som bedömer ansökningarna. Paneler med sakkunniga har också den fördelen att de kan utses så att deras sakkunskap är relevant för det som skall bedömas.

En annan möjlighet att inleda ett samarbete på tvärs i Norden är att involvera de organisationer/institutioner som idag utgör de nationella organen för bedömning av nationella projekt och ansökningar. Genom ett sådant samarbete kunde aspekten nordisk nytta komma fram på ett helt nytt sätt, dvs. man skulle få in synpunkter från hela Norden på huruvida ett projekt har nordisk nytta eller ej inom respektive fält.

Kopplingar till de nationella organen kunde i bästa fall leda till en bredare debatt om vad de nordiska medlen skall/kan användas till och till att de nationella organen/utskotten/utvalgen/nämnderna också såg de möjligheter som ligger i det nordiska samarbetet.

De negativa konsekvenserna av att använda de nationella organen är att detta kan leda till en maktkoncentrering och oklarhet om ansvarsfrågor, problem med transparens och långa behandlingstider.

Det är viktigt att konstatera att de självstyrande områdena inte har motsvarande organ. Ifall man väljer en lösning som involverar de nationella organen måste man finna mekanismer som säkrar att de självstyrande områdena kan delta i arbetet med att bedöma ansökningar.

Arbetsgruppen föredrar lösningen med sakkunniga paneler.

5. Övriga förslag och rekommendationer

Samarbete och arbetsfördelning i relation till Nordiska kulturfonden

Arbetsgruppen rekommenderar att mobilitet av verk i form av utställningar, teatergästspel, turnéer med orkestrar och ensembler överförs till Nordiska kulturfondens ansvarsområde. Nordiska kulturfonden arbetar enligt indelning i konstarter och har ett utvecklat bidragssystem. Nordiska kulturfonden bidrar redan nu med merparten av medel till cirkulation av verk och produkter.

Arbetsgruppen rekommenderar att Nordiska kulturfonden utvecklar sitt arbete med bedömning av ansökningar och att fonden skall inrätta sakkunniga grupper för att bedöma ansökningar inom olika konstarter.

Nordiskt samarbete som en del av det internationella kultursamarbetet

Arbetsgruppen rekommenderar att länderna uppmanar sina institutioner och myndigheter att se det nordiska samarbetet som en del av det internationella samarbetet och ge dem i uppdrag att också sörja för att det finns nationella medel för det nordiska kultursamarbetet.

Artist-in-Production

Förslaget om att i Norden kunna inrätta ett par centers för konstnärlig produktion är intressant. Sådana centers kunde vidareutveckla det arbete med konstnärligt utvecklingsarbete som Nifca och Nordscen har drivit. Saken förutsätter att det finns intresse i länderna för detta och att länderna kan komma fram till en bra arbetsfördelning.

Nordisk kulturforum

Arbetsgruppen anser att Nordisk Kulturforum ger goda möjligheter att utveckla gemensamma strategier för det nordiska kultur- och konstsamarbetet, men det krävs ett kontinuerligt förarbete för att säkra ett brett deltagande. Arbetsgruppen föreslår att det genast efter sommarsemestern arrangeras flera Nordisk kulturforum med specifika teman.

Arbetsgruppen rekommenderar att NMRS arbetar med Nordisk Kulturforum så att de kommande konferenserna och seminarierna leder till att kulturfältets förtroende för denna arbetsform stärks och att Nordisk kulturforum i framtiden kan fungera som ett dialogverktyg.

Bilagor:

Testamenten från följande nordiska organ/kommittéer/institutioner:

Ledningsgruppen för barn – och ungdomskultur
Ledningsgruppen för kulturprojekt utanför Norden
Nordiska Museumskommittéen
Nifca
Nomus
Nordbok
Nordscen

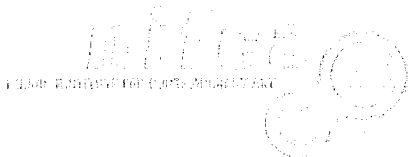
Tabell över funktioner i den nuvarande strukturen – konstområdet
Nordiska kulturfonden statistik över beviljningar åren 2003 - 2005

Arbetsgruppen för konstsamarbete i Norden

Bilagor till rapporten

Testamenten från följande nordiska organ/kommittéer/institutioner:

- Nifca
- Nomus
- Nordbok
- Nordscen
- Nordiska Museumskommittén
- Styrningsgruppen för Barn – och Ungdomskultur
- Ledningsgruppen för kulturprojekt utanför Norden
- Nordiska kulturfondens statistik 2003- 2005
- Tabell över funktioner i den nuvarande strukturen – konstområdet

NIFCA, Nordiskt institut för samtidskonst

**TESTAMENTE
FÖR UTVECKLANDET AV DET NORDISKA KULTURSAMARBETET**

Februari 2006

NIFCA:s huvudfunktioner och överförandet till den nya strukturen för NMR:s kultursamarbete

En omorganisering av det nordiska kultursamarbetet bör resultera i en klar och lättförståelig rollfördelning mellan politiska, policyskapande och sakkunniga instanser.

De sakkunniga instanserna ska tillvarata och upprätthålla de viktiga funktioner som hittills sköts av NMR:s kulturinstitutioner. Detta är avgörande för att armlängdsprincipen ska kunna bevaras, samt för att skapa sakkunnig förankring inom NMR.

Nuvarande huvudfunktioner

Hittills har NIFCA ansvarat för förmedling, samproduktion, kommunikation och mobilitet (gästateljéverksamhet) inom samtida visuell kultur (arkitektur, design och bildkonst) i Norden. NIFCA har skapat nätverk, diskurser och diskussioner som har främjat nordisk visuell kulturs synlighet i Norden såväl som internationellt.

Detta arv bygger på en betydlig internationell sakkunnig kompetens, och skall kunna förvaltas på bästa möjliga sätt i den nya strukturen för NMR:s kultursamarbete.

Nedan följer en analys av NIFCA:s nuvarande viktiga funktioner, metoder och målsättningar, samt förslag om hur de kunde överföras och förbättras i en ny struktur för det nordiska kultursamarbetet.

1. Förmedling

NIFCA skapar rum för kritisk diskurs som synliggör nordisk visuell kultur såväl inom som utanför Norden; agerar som mellanhand mellan de olika lokala konstscenerna i Norden; skapar nätverk och förmedlar dessa internationellt. NIFCA är närvarande och därmed synligt i vart och ett av de nordiska länderna. Den kritiska diskursen är central för en relevant professionell utveckling och kräver bibehållandet av armlängden från politiskt håll.

2. Samproduktion

NIFCA fungerar som samproducerande och förmedlande enhet i den nordiska regionen och internationellt. Utställningar, publikationer, seminarier, workshops och gästateljéer ses inte som separata verksamheter utan som en helhet för en kontinuerlig dialog i samverkan med skilda aktörer. NIFCA är inte bunden till en fysisk plats eller ett utställningsställe, och har därför inte en specifik publik eller ett specifikt sammanhang. NIFCA kan därför samarbeta med olika partners. Ett kontinuerligt samarbete med partners garanterar långsiktiga och hållbara resultat.

3. Kommunikation

Kritisk diskurs förmedlad genom publikationer är ett viktigt redskap i NIFCA:s verksamhet.

Bokutgivningen ses inte åtskild från den kuratoriska processen eller gästateljéverksamheten. NIFCA garanterar kvalitet och identitet i sin publikationsserie, och arbetar med ett eller flera förlag på lång sikt och fokuserar på specificerad tematik. NIFCA utger ett elektroniskt nyhetsbrev för att sprida information om NIFCA:s verksamhet, i kombination med utgivning av en tabloid som utkommer två-fyra gånger årligen. Kommunikation utgör grundlaget för en nordisk kulturell plattform samt för dess roll och synlighet i en internationell diskurs.

4. Mobilitet/Gästateljéverksamheten

NIFCA:s gästateljéer används produktivt genom att sammankopplas till lokala, strategiska samarbetspartners, samt genom att integreras i den samproducerande verksamheten. Gästateljéerna betraktas inte som enbart geografiska platser, men även som funktionella och produktionsrelaterade lokala situationer. Således blir också dialogen mellan det lokala fältet för visuell kultur, de gästande kulturutövarna och NIFCA:s program stark och synlig. Möjligheten att koppla lokala händelser och diskurser även transnationellt stärks.

Överförandet till en ny nordisk struktur

Det bästa är att överföra NIFCA:s uppgifter till ett nytt organ/program som tydligt och professionellt arbetar inom visuell kultur. Detta för att kunna tillvarata de centrala funktionerna i detta sektorbaserade arbete, som framlagt här i dokumentet. Dess roll i den nya nordiska strukturen skall vara:

- Att tillvarata alla uppdrag i sektorn som relaterar till samtida **visuell kultur**; arkitektur, design och bildkonst.
- Att vara **sakkunnig rådgivare och operativ instans** för de rullande program som utvecklas av NMR-K/EK-K.
- Att utveckla och bibehålla ett **nordiskt perspektiv och synlighet** i denna typ av samarbeten, såväl internordiskt som internationellt. Den globala utmaningen kräver nytänkande och långsiktig utveckling på detta område.
- Att med sin kommunikationsstruktur **säkra koordinering av insatserna**, vilket bör ge en väsentlig synergieffekt, såväl för ekonomin som för synligheten.
- Att utarbeta en **handlingsplan** för **långsiktig** operativ verksamhet samt att företa evalueringar.
- Att möjliggöra **långsiktig kunskapsackumulering** och nätverksbyggande inom strukturen. Extern research är dyr och tidskrävande att administrera.
- Att kunna initiera egna projekt och vara koordinator för löpande **projektsamarbeten med nationella instanser** på särskilda kunskapsområden och projekt.
- Att utgöra den självklara instansen för **nordiskt visuellt kulturellt samarbete**s anknäring till, samt praktiska och ekonomiska samarbete med, nationella institutioner och organisationer i och utanför Norden.

I en ny nordisk struktur

Man bör överväga hur de redan existerande nätverk som är etablerade av NIFCA kan

överförs till den nya strukturen. Det förtroendeskapande, PR-mässiga och inte minst ekonomiska värdet av dessa nätverk kan inte undervärderas. Bibehållande och utveckling av nätverk kräver att det nya organet får en klar och tydlig identitet som är synlig och direkt tillgänglig för relevanta samarbetspartners.

Följande punkter utgör de centrala huvudfunktioner som bör tas i beaktning vid utvecklingen av visuell kultur inom den nya strukturen. Samproduktion, kommunikation och mobilitet refererar direkt till ovanstående information. De två sista punkterna, representation och ekonomi, kan ses i relation till de två teman: armslängdprincip och modernisering av det nordiska kultursamarbetet.

1. Samproduktion

Lokala aktörer som samarbetar med ett nordiskt organ ska kunna göra det kontinuerligt över längre tid. Därmed etableras en dialog mellan nordisk och lokal nivå, där lokala behov och idéer kan kommuniceras även transnationellt.

Likaledes leder samarbete till att det nordiska organet bättre kan stödja de skiftande metoder som den samtida konsten omfattar, och som sällan understöds av fasta konstinstitutioner. Det nordiska organet kan samtidigt garantera förmedling till större publikationer genom sitt nätverk av strategiska partners.

2. Kommunikation

Ett distributionssystem för publikationer inom visuell kultur är nödvändigt för att etablera kommunikation mellan kulturscenerna såväl i de enskilda nordiska länderna, som internationellt. Alternativet är att välja befintliga förlag och distributörer som strategiska partners.

Publikationsverksamheten bör vara kontinuerlig och seriell, snarare än att bestå av enstaka utgåvor. Olika serier kan etableras; samtida böcker inom visuell kultur, historiska monografier och/eller teori.

Man skall även snabbt kunna förmedla aktuella nyheter om NMR-K:s verksamhet. Detta sker bäst per e-post och websidor.

Ett nordiskt organ ska inte konkurrera med lokala kulturtidskrifter, utan hellre stötta och samarbeta med dem.

3. Mobilitet

Mobilitetsprogrammet har hög prioritet i NMR-K:s upplägg till ny struktur. Mobilitetsprogrammet bör säkra en långsiktig effekt genom att stötta ansökare och värdar som kan bilda kontinuerliga nätverk. Det är därför avgörande att programmet utarbetas med sakkunnig insikt i nordisk kultur på alla nivåer, samt att det syftar till att etablera kontinuerliga nätverk mellan kulturutövare, institutioner och övriga relevanta kulturproducenter och förmedlare. Det är nödvändigt att varje gästateljéplats övervägs i

förhållande till möjligheterna att sammankoppla den till ett strategiskt nätverk både lokalt och nordiskt. Varje plats har säregna möjligheter som bör utnyttjas optimalt. Skillnaden mellan olika gästateljéers möjligheter innebär att ansökningsprocedurerna blir tydligare. Konstnärer, designers och arkitekter kan söka på grund av möjligheterna och faciliteterna på ett specifikt ställe. Förutom att urval görs mellan olika konstnärliga metoder, bör det också vara möjligt att göra särskilda urval av utövare i enlighet med övergripande program och produktioner.

Man skall också försäkra att den visuella kulturens nuvarande resurser inte skärs ned.

4. Representation och utnämning

Det är avgörande att den nya instansen för visuell kultur är närvarande i vart och ett av de nordiska ländernas kulturscener. Det är viktigt att lokala diskurser och behov kan understödjas genom dess närvaro. Instansen bör agera som en förmedlare mellan olika lokala scener och medverka till nätverk mellan dem, såväl som internationellt. Det är därför nödvändigt att en nordisk instans kan samarbeta med skilda typer av aktörer, kulturutövare såväl som institutioner. För att kunna agera och synliggöra dessa aktiviteter optimalt, måste samarbetet kunna föregå kontinuerligt.

Utnämningen till den nya instansen för visuell kultur ska fortsatt representera de 5 nordiska länderna och självstyrande områdena samt bestå av sakkunniga representanter. Med respekt för de enskilda ländernas rutiner avgörs utnämningen nationellt. Det anbefalls att byten i styrelser föregår med överlappning, så att kontinuiteten blir optimal.

I en globaliserad värld är det nödvändigt att understödja ett nordiskt perspektiv och en tidsenlig utveckling av densamma. Man kan idag inte förvänta att det nordiska perspektivet tillvaratas av nationella aktörer i Norden. De självstyrande områdena är särskilt sårbara i detta sammanhang och deras representation skall utgöra en integrerad del av strukturen. De nordiskt sammansatta styrelserna är mycket värdefulla för det nordiska kultursamarbetet.

5. Ekonomi

Ett sakkunnigt organ kan behandla nya satsningar utifrån ett nordiskt sammanhang och med sakkunnig insikt, vilket säkrar att medlen används optimalt.

Ett sakkunnigt organ kan ingå samarbeten med externa instanser i Norden och internationellt, samtidigt som en nordisk synlighet och profil kan bibehållas.

Inför den kommande överföringen av NIFCA:s huvudfunktioner till den nya strukturen för NMR:s kultursamarbete ser styrelsen fram emot en fortsatt dialog.

Förslag till interdisciplinärt konstprogram inom det nordiska kultursamarbetet

NIFCA:s styrelse har blivit ombedd att komma med förslag till ett interdisciplinärt konstprogram. Här bifogas det samt ett förslag till Mobilitetsprogram. Avsnittet inleds med särskilda de särskilda definitioner som är väsentliga för utvecklingen av vart och ett av de områden som liknande program bör omfattas av; bildkonst, arkitektur och design. Vad gäller begreppet interdisciplinaritet ligger det en fara i att sudda ut gränserna mellan konstarterna, det är viktigt att bevara och stärka varje konstarts särart.

Bildkonst

Nær man försøker sammanfatta dynamiken i dagens konstscen ær det helt tydligt att man har att gøre med många sinsemellan helt olika scener och inriktningar inom den nutida bildkonsten. De traditionella uttrykkssættene finns kvar med sine spesifikke praktiske krav på arbeid og visningsmodeller (atelje, utstøllningsrom og transport av kunstverk). Å andra sidan innebær konstnærers arbeid radikalt nye former med fokus på hændelser, interventioner, platsbystømde installationer, projekt i offentlige utrymmene bådø fysiske og mediale, film- og videoproduktion samt projekt med digitale medier. Produksjoner innebær ofta også ulike typer av blandinger av disse former (en installation med film, en hændelse med objekt). I disse sammenheng krevs oftest at kunstnærerne reser til visnings- eller hændelsepladser før at aktivt delta i produksjonen og/eller oppsættingen av deres arbeidet eller før at delta i en dialogisk prosess med de i projektet involverte og delaktige menneskene. Disse kunstformer har også kallats "post-atelje kunst" eller relationell kunst og deres mål ær ofta at komme i dialogisk kontakt med publikken/en viss gruppe av mennesker med hensesikt at øke ømsesidig forståelse og skape gjennom dialog og deltagende nye betydninger.

Disse nye kunstformer krever inledende forskningsarbeid, produksjonshjelp og aktivt samarbeid med ulike aktører. Dette samarbeid kan kreve teknisk hjelp (film og video, digitale medier, spesifikke tekniker i objektproduksjon) eller kontakt med eksperter från andre områdene æn de estetiske (samhøllsorientering, filosofi, kænndom av andre kulturer). Kunstnærerne idag behøver i en mykett større grad diskursive/diskuterende miljøer før at bli medvetne om samhøllens dynamik og prøve sine sætt at tilltale mennesker på ett konstruktivt og respektfullt sætt. Det ær også nødvendig at analysere båda de nuværende institutionelle strukturerne, begreppen som offentligt versus institusjonelt rom, private sfærer, ulike former av gruppdynamik og kommunikasjon mellom disse grupper samt medians rom og innhøll. Førmedling av kunst høller på at utvidges til ett bredere kommunikationsfælt og dette fælt krever pågående analyser mellom de gradvise føyendringer og skiftninger av disse ulike kontekster og ytterligere av disse roll i større samhøllelige sammenheng.

De kunstformer vilke ær aktuelle innen disse fælt føyutsætter nye typer av produksjonsmøjligheter. De nuværende konstinstitusjonene ær redan engagerede i omfattende produksjonsarbeid før sine programmer. Samtidig ær institusjoners resurser begrensede og produksjon av kunstverk/projekt innebær ofta en tung belastning. Disse produksjoner ær ofta også tidskrævende og gøres i en stor tidspress med alltfør begrensede økonomiske og tekniske resurser. Det ær også oppenbart at det ær

Arkitektur och design

Vi beklagar att vi inte arbetat inom fältet arkitektur och design under vår verksamhet. Det finns lika många skäl till att bedriva ett nordiskt samarbete kring arkitektur, form och design som det finns att bedriva ett nordiskt samarbete överlag. Vidare finns, utöver den geografiska, den kulturella och den språkliga närheten, ytterligare aspekter som är värda att synliggöra och stärka genom ett nordiskt samarbete. Arkitektur, form och design behöver på olika sätt och på många plan värnas och utvecklas i samtiden. Att hitta former för det ankommer, i grunden, på varje enskilt land. Dock finns det vissa specifika områden där ett nordiskt samarbete skulle kunna komma till nytta, delvis p.g.a. ländernas begränsade befolkningsunderlag som gör det svårt för varje enskilt land att "bära" vissa verksamheter. Vidare finns, för arkitektur, form och design, vissa specifika gemensamma grundförutsättningar i Norden, värda att ta till vara och utveckla. Nedan följer en översiktlig lista över förslag till områden som skulle kunna ligga till grund för programförslag för arkitektur, form och design från NIFCA's styrelse till Nordiska Ministerrådet:

- Forskning och utveckling inom teknik och material. Ett nordiskt nätverk kring utveckling och informationsspridning av nya material och produktionstekniker. Klimat-, ljus- och energifrågor skulle här kunna spela en viktig roll, för att bidra till att ta fram och synliggöra det specifika för breddgraden. En nordisk plan för samarbete kring hållbar utveckling inom och genom design och arkitektur är också en gemensam angelägenhet.
- Forskning och utveckling inom design- och arkitekturteori. Forskningen inom arkitektur- och designteori behöver stärkas i Norden. Ett nordiskt nätverk mellan forskare finns redan.
- Forskning och utveckling gällande stads- och regionplanering. Regiongränser upprättas ofta på andra grunder än administrativa, och följer långt ifrån alltid nationsgränser. Inom samtida fysisk planering finns många nya förutsättningar definiera, som skulle kunna näras av ett nordiskt samarbete.
- Forskning och utveckling inom konsthantverk och hemslöjd. Framför allt finns två behov – dels att stärka redan befintliga nätverk, dels att kartlägga och utveckla teoribildning på området.
- Stöd av stimulans av tvärvetenskapligt och tvärdisciplinärt arbete; konstnärligt/tekniskt/fysisk planering/beteendevetenskapligt/arkitektur, form och design.

Listan ovan tydliggör de omfattande behov som finns av samverkan inom forskning och utveckling. Vidare är det viktigt att understryka behovet av tvärdisciplinära möten som kan innefatta samtliga discipliner som nämns ovan. Här utgör mobilitetsprogrammet en viktig hörnsten i helheten. Vi ser också att närheten till konstprogrammet, helst i form av en permanent kontakt, spelar en viktig och betydelsefull roll. För som redan nämnts – kärnan i arkitektur, form och design är konstnärlig/kulturell, medan produktionsformer och förvaltning är strikt bundna till kommersiella och administrativa regelverk.

För att ovan angivna förslag ska finna en funktionell form krävs dock att någon form av kontinuitet garanteras. Inget av de områden vi har föreslagit har karaktären av korta program, utan syftar snarare till att bidra till att lägga grunden för ett mer långsiktigt samarbete. Därför är det viktigt att en eventuell diskussion inför Nordiska Ministerrådet, tar sin utgångspunkt i ett grundläggande resonemang om vilken roll arkitektur, form och design ska spela i ett nordiskt kultursamarbete.

Förslag till interdisciplinärt konstprogram

Syfte med programmet

Syftet med programmet är att skapa ett nordiskt forskningsorienterat program inriktat på att tillvarata processer inom en rad konstnärliga fält (såsom samtidskonst, litteratur, film, scenkonst och musik). Programmet är tänkt att fungera som en interdisciplinär kunskapsproducerande kraft där en rad skilda samarbetspartners kan samverka för en undersökning av ett aktuellt intressefält under en avgränsad tid. Ett nordiskt program har förmånen att arbeta med samtliga nordiska länder och självstyrande områden transnationellt, vilket inte är något av de nationella organens agenda idag. Programmet ska undersöka influenser och yttringar även ur ett internationellt perspektiv och syftar därför till att i dialog utveckla spetskompetens för och i ett nordiskt sammanhang.

Tidplan

Programmet sträcker sig över 5-7 år. Ett år innan programmet avslutas, genomförs en evaluering som efterföljs av eventuella förändringsåtgärder, det kan handla om en vidareutveckling, ett skifte i inriktning eller en avslutning av programmet. Programmet utvärderas successivt via de olika projektdelarna.

Inriktning

Programmet är inriktat på att tillvarata konstnärliga intressen interdisciplinärt och utveckla dessa inom, mellan och utöver nordens gränser internationellt. Särskilt fokus under perioden 2006-2012 kan vara att undersöka och söka förståelse och bakgrund för samtida fenomen inom konsten och kulturen, samt debattera samhällspolitiska frågor som exempelvis globala rörelser, nya gränsdragningar, maktförskjutning och marginalisering (främlingsfientlighet och nationalism) med aktörer inom kulturella, politiska och vetenskapliga rörelser till aktivitet i undersökandet av våra samhällens uppbyggnad tillsammans med en rad skilda nätverk och aktörer.

Innehåll

Programmet bör ha 4-6 underrubriker under de 5 åren det existerar som utifrån olika inriktningar undersöker huvudtematiken. De olika delrubrikerna arbetar interdisciplinärt. På detta sätt undersöks en viktig samtida fråga ur skilda perspektiv och programmen kan skapa unika utvecklingsmöjligheter kring ett särskilt innehåll. Varje delprojekt redovisas och sammanförs till programmets helhet och kunskapsbas.

Organisation

Programmet koordineras av en huvudkärna bestående av ett par personer som kopplar mångfalden av aktörer till sig som ekrarna kring ett nav. Kärnan består av kompetenta och erfarna personer med stark anknytning till fältet. Dessa agerar som koordinators och nätverkare. Organisationen har en kommitté/styrelse bestående av representanter från grundaktörerna i programmet. Kärnan, som kan vara en styrningsgrupp, har ett exekutivt ansvar inför kommittén, men också mandat att inom programmets ramar agera självständigt för bästa möjliga dynamik och resultat.

Partners

5-6 huvudpartners samverkar kring innehållsmässiga frågor och kring att sprida, utveckla och tillvarata programmets intressen. Partners kan vara universitet eller lärosäten (t ex en konstnärlig fakultet som bedriver forskning för konstnärer inom hela konstfältet), institutioner som via experimentella metoder söker nya modeller för interdisciplinarity, men också andra typer av frivilliga nätverk och intresseorganisationer.

Utifrån dessa huvudpartners kan 10-15 mindre samarbetspartners kopplas till programmet. Hit kan räknas tidskrifter, gräsrotsaktivister, föreningar, intresseorganisationer, nätverksportaler, konstnärer/konstnärskollektiv, teoretiker, kritiker, curatorer m fl.

Mobilitet/Gästateljésamverkan

Programmet knyts till NMR-Ks mobilitets och residensprogram, som skapar förutsättningar för rörelse transnordiskt och för fördjupning. Gästateljéer används produktivt genom att sammankopplas till lokala, strategiska samarbetspartners, samt genom att integreras i den samproducerande verksamheten/programmet. Gästateljéerna betraktas inte som enbart geografiska platser, utan också som funktionella och produktionsrelaterade lokala situationer. Således blir också dialogen mellan det lokala fältet för visuell kultur, de gästande kulturutövarna och det interdisciplinära programmet starkt och synligt. Möjligheten till att även koppla lokala händelser och diskurser transnationellt och globalt stärks.

Nyskapande utveckling av partners och program

Inom programmet kan mindre utbildningar skapas, utbildningar som saknas men som i nätverket kan utvecklas och bjudas ut transnationellt. Utbildningsplatserna skall t skall kunna sökas globalt utefter intresseområde. Genom programmet kan unika kunskapsutbyten ske mellan människor. Utbildningarna ska vara kostnadsfria och står öppna att söka för kulturarbetare inom alla konstfält. Beslut kring urval av deltagare fattas av kommittén.

Vilka kan söka medel ur programmet

Utöver programmets fasta samarbetspartners, kan programmet även för kortare tidsförlopp bjuda in partners som anses värdefulla för programmets utveckling. Enskilda aktörer kan t ex erhålla stipendier för att under en tid kopplas till det aktuella undersökningsfältet – konstnärligt såväl som geografiskt. Denna möjlighet knyts tätt till NMR-Ks mobilitetsprogram/gästateljéer.

En del av programmets medel ska vara reserverade för ansökningar. Aktörer som bör kunna söka ur programmets medel är; konstnärer, konstnärskollektiv, konstförmedlare, kritiker, forskare med en inriktning som syftar till att utveckla idéer inom det givna området.

Förväntade effekter av programmet

Synergier

Genom programmet och dess många olika aktörer kan en unik koppling till samtida yttringar göras. En intressant ram kan skapas där en rad aktörer kan mötas, anordna utställningar, seminarier, debatter, artiklar, tidskrifter etc. Via dessa kan idéer och kritisk diskurs förmedlas globalt på en rad olika sätt och via en rad olika aktörer.

Kunskapsproduktionsutveckling

Programmet skulle kunna skapa en aktiv kunskapsproduktion som sätter Norden i fokus ur ett globalt perspektiv via ett angeläget innehåll som är i konstant flux via programmets olika aktörer och nätverk. Skapande av ny kunskap samt spridning, förmedling och synliggörande av denna möjliggörs via programmet. Kunskapen byggs successivt upp via programmet och utvinns av en rad olika aktörer inom och utanför programmet, vilket skapar förutsättningar för god varaktighet och spridning.

Långsiktighet

Aktörer som samarbetar med ett nordiskt kunskapsutvecklande program ska kunna göra det kontinuerligt över längre tid. Därmed etableras en dialog mellan nordisk och lokal struktur, där lokala behov och idéer kan kommuniceras även transnationellt och globalt.

Samtida visuell kultur

Konstnärens och förmedlarens roller inom de konstnärliga genrerna har förändrats dramatiskt under de senaste 10 åren. De många doktorandplatser som utvecklas inom de konstnärliga fakulteterna i Norden bör ses som fora där diskussioner förs över nationsgränserna, men från vilka viktig kunskap även bör tas vara på. De många curatorutbildningar och kritikerprogram som utvecklas i Norden bör utgör viktiga plattformar för ett liknande konstprogram.

Ett av programmets styrkor är att partners och kärnan i organisationen har en stark anknytning och närhet till fältet. Samarbete leder till att programmet bättre kan stödja de skiftande metoder som den samtida konsten omfattar, och som sällan understöds av fasta konstinstitutioner. Programmet kan snabbare förskjuta fokus i enlighet med förändrade krav och idéer inom konstfältet.

Förmedling

Programmet kan samtidigt garantera förmedling till större publik genom sitt nätverk av strategiska partners av skilda slag. Programmet öppnar upp gentemot en större intressegrupp och förmår befrukta en rad andra aktiviteter, platser och företeelser.

Självstyrande områden

Programmet tillgodoser, tillvaratar och utvecklar de självstyrande områdena genom att både verka i och strukturellt representera dessa.

Tillgänglighet

All information om programmet och dess partners och aktörer sprids via nätet vilket gör att vem som helst nås av informationen om programmen och dess olika delprogram och projekt.

Kommunikation

Distributionssystem

Ett distributionssystem för publikationer inom kultur är nödvändigt för att etablera kommunikation mellan kulturscenerna såväl i de enskilda nordiska länderna som internationellt. Ett sådant system har länge saknats i Norden. Via programmet skulle dock ett sådant kunna utvecklas. Publikationsverksamheten bör vara kontinuerlig och seriell, snarare än att bestå av enstaka utgåvor. Olika serier kan etableras; samtida böcker inom visuell kultur, historiska monografier och/eller teori. Programmet ska inte konkurrera med lokala kulturtidskrifter, utan stötta och samarbeta med dem, och detta kan möjliggöras med ett dylikt program.

Websidor/nyhetsbrev

Förmedling av aktuella nyheter inom programmet sker via nyhetsbrev, e-post och websidor/webportaler. På detta sätt kan samtliga initiativ inom programmet men även närliggande projekt presenteras. Den samlade presentationen av nordiska initiativ stärks, förtydligas och marknadsförs.

Exempel på satsningar idag

Det finns idag inget program i Norden som liknar detta föreslagna. Dock föreligger exempel på nationell och på europeisk nivå där programmatiska satsningar gjorts för att skapa tvärdisciplinära möten för att nätverksorienterat söka ny kunskap erforderlig idag:

IASPIS, International Artist Studio Program In Sweden, utför en rad aktiviteter där nationella och internationella konstnärer och aktörer inom konstfältet möts.
www.iaspis.com

Republic art, eicpcp samt Transform, Wien, projekt startade av Gerald Raunig, filosof.
www.transform.eicpcp.net

Programmen omfattar även republic art, ett transnationellt forskningsprogram som undersökte och utvecklade progressiva konstpraktiker inom offentlig konst
NIFCAs projekt *Capital (it fails us now)* utgör en del i projektet Transform, som tog sin start i oktober 2005.

Synergier

I en globaliserad värld är det nödvändigt att understödja ett nordiskt perspektiv och en tidsenlig utveckling av detsamma. Man kan idag inte förvänta att det nordiska perspektivet tillvaratas av nationella aktörer i Norden. De självstyrande områdena är särskilt sårbara i detta sammanhang och deras representation skall utgöra en integrerad del av strukturen. Ett interdisciplinärt konstprogram tillgodoser en utveckling av det nordiska sammanhanget i en tidsenlig form.

NIFCA/Cecilia Gelin och Åsa Sonjasdotter, februari 2006

Förslag till nordiskt mobilitetsprogram inom det nordiska kultursamarbetet

Bakgrund

NIFCA:s nuvarande mobilitetsprogram har sitt ursprung i gästateljéprogrammet vars verksamhet började år 1982 vid Nordiskt Konstcentrum i Helsingfors. I början var det fem gästateljéer (ett för varje land i Norden) och fyra gästrum i ateljéhuset Palmstierna på Sveaborg. Programmet utvecklades till att omfatta samarbete med andra aktörer i Norden och de självstyrande områdena, bl. a. på Grönland i Qaqortoq 1985, Hafnarborg i Harfnarfjörður på Island 1986, Hordaland Kunstsentrum i Bergen i Norge 1987, Hollufgard 1989, Konstepidemin i Göteborg 1990, Malongen i Stockholm 1994. Samarbete har även skett med aktörer på andra orter i Norden. Samarbetet med konstnärsföreningarna i de baltiska huvudstäderna uppkom 1996-2000.

Samarbetsavtalen har gått ut på att överlåta ateljé och boende till det gemensamma programmet vanligtvis 2-6 månader om året. Nordiskt Konstcentrum och sedermera NIFCA har administrerat ansökningsproceduren och stått för konstnärernas stipendier, medan samarbetsparterna stått för ateljé och boende.

Under 2000-talet har NIFCA:s mobilitetsprogram utvecklats kraftigt. Betoningen har lagts på aktiva, processorienterade gästateljévistelser. Ateljéerna har knutits ihop med engagerade lokala kontaktpersoner intresserade av samarbete med konstnärerna. Förändringen har skett i takt med att begreppet *residens* myntats för detta ändamål.

Strukturen av NIFCA:s residensprogram under 2000-talet

Inom NIFCA:s residensprogram har under 2000-talet årligen omkring 60-80 konstnärer och omkring 10 kritiker, kuratorer, forskare och journalister som professionellt arbetar med samtidskonst utdelats ett residens igenomsnitt på 2-3 månader var (sammanlagt 120-170 stipendiemånader/år). Programmet har årligen bestått av 3-5 olika delar.

I huvudprogrammet *Nordic AiR* är residensen i Norden och de självstyrande områdena, samt Baltikum och Nordvästra Ryssland (c. 75-100 mån/år). Det bilaterala programmet *Global Perspectives* består av residens i regioner utanför Norden och Europa (c. 24 mån/år). Årligt finns även ett eller flera bilaterala tematiska program som ofta är politiskt initierade (c. 32 mån/program). Utöver dessa program erbjuder NIFCA även *Research Residency*-programmet med gästrum vid NIFCA i Helsingfors, för kritiker, kuratorer, forskare och journalister som arbetar med samtidskonst (c. 10 mån).

De politiskt initierade och tematiska residensprogrammen

Sedan början av 2000-talet har NIFCA drivit residensprogram som följt Nordiska ministerrådets politiska initiativ. Prioriteringarna har varit såväl geografiska som tematiska. Programmen har stärkts av NIFCA med projekt inom samma fält. Dessa prioriteringar har finansierats av ansökta extramedel från Ministerrådet. På NIFCA:s eget initiativ genomförs år 2006 residensprogrammet *Social Perspectives on Architecture Design*, som riktar sig till aktörer inom konst, arkitektur, design och formgivning med syfte att utöver residensen skapa en plattform för diskussion kring tematiken.

De tematiska residensprogrammen 2001-2006:

Social Perspectives on Architecture and Design	2006
Norden – Västbalkan	West Balkan AiR 2004-2005
Norden – Nordvästra Ryssland	PUNKT 2003
Digitalt innehåll	Media AiR 2004
	New Media AiR 2003
Norden – Irland, Nord-Irland och Skotland	Network North 2001-2002

Residensnätverket: principer och syfte

Residensvärdarna i NIFCA:s nätverk är belägna i olika centra i Norden:

1. Tätt befolkade centra, konstcentra
2. Orter med glesare bebyggelse
3. I alla fem nordiska länder och alla tre självstyrande områden

NIFCA:s inriktning är på aktiva processororienterade gästateljévistelser. Ateljéerna kopplas samman med kontaktpersoner som har ett aktivt intresse och engagemang och samarbete med gästkonstnärerna. Kontaktpersonerna hjälper konstnärerna att komma i kontakt med det lokala konstfältet.

Residenskonstnärer erbjuds möjlighet att arbeta aktivt på lokal nivå. De knyts ihop med aktörer som har potential till att utveckla fortsatt samarbete. Residensprogrammet är aktivt och följer med behoven och förväntningarna såväl hos konstnärerna som hos de lokala värdarna och aktörerna.

Behov och förväntningar

I de utvärderingar som NIFCA gjort efter residensvistelser framgår det att de fall då konstnärer varit missnöjda med sin vistelse, skulle de ha kunnats förbättras med ett aktivare lokalt samarbetsnätverk. Fast NIFCA under de senaste åren har prioriterat och utvecklat residensprogrammet på ett nytt sätt, finns det fortfarande brister vid vissa residens. Alla residensvärdar är inte aktivt engagerade inom fältet samtidskonst. Residensen hos dessa värdar borde knytas till mera engagerade lokala aktörer och produktionsmöjligheter. Detta kan vara t. ex. enskilda aktörer, konstnärsdrivna utställningsrum, kollektiv eller andra former. Det skulle vara önskvärt att höja residensstipendiet med 400-600 EUR på orter där levnadskostnaderna är höga, t.ex. Färöarna, Island, Norge.

Se bilaga: NIFCA:s residensprogram år 2006 med samarbetspartners och deltagare.

Det nordiska mobilitetsprogrammet för efter år 2006

Förslaget till det nya nordiska mobilitetsprogrammet följer de ovan beskrivna riktlinjerna som NIFCA följt i utvecklandet av mobilitetsverksamheten under 2000-talet.

Programmet riktas till konstnärer som vill genomföra processer och projekt vid residensen. I programmet ingår mobilitet såväl inom Norden och de självstyrande områdena, samt närområdena, som mellan Norden och regioner utanför Norden och utanför Europa.

Inriktningen i det nya programmet är på aktiva processororienterade residens. Programmets residensvärdar har ett aktivt intresse och engagemang för samarbete med gästkonstnärerna. Intresse kan även finnas hos andra lokala aktörer, som bör kopplas samman till ateljéerna som kontaktpersoner för residenskonstnärerna. Kontaktpersonen hjälper konstnären att komma i kontakt med det lokala konstfältet.

Residenskonstnärerna och projekten bör vara integrerade i processer och projekt inom det nordiska kultursamarbetet.

Målgrupp

Professionellt verksamma konstnärer som är aktivt verksamma, bosatta eller har medborgarskap i Norden och de självstyrande områdena, Baltikum, Nordvästra Ryssland, samt i länder med bilaterala samarbetsparter.

Fältet för samtidskonst har förändrats under de senaste årtionden. Curatorer, forskare, journalister och kritiker m fl har en aktiv roll i skapandet av diskurser, processer och projekt. Mobilitetsprogrammet bör också ha en del riktad till dessa aktörer.

Stipendium

Under residensperioder har konstnärer inte möjligt att förvärvsarbeta. Residensen bör åtföljas av stipendium som anpassats till levnadskostnaderna på residensorten. Det bör även övervägas om stipendiet bör beakta fasta kostnader som residenskonstnären lämnar efter sig på sin hemort.

Det process- och projektinriktade mobilitetsprogrammet bör medföljas av projektstöd. Residenskonstnärerna bör på ett flexibelt och snabbt sätt kunna ansöka om ekonomiskt stöd för att möjliggöra förverkligandet av de förslag som de kommit med i sin ansökan och som under residensvistelsen kan ändra karaktär.

Resekostnaderna bör täckas av mobilitetsprogrammet. Detta kan ske med hjälp av stipendieanordningen SLEIPNIR eller medel från själva mobilitetsprogrammet.

Urvalsprocessen

NIFCA har under våren 2005 utvecklat ett ansökningssystem som fungerar on-line på Internet vilket finns till förfogande.

Urvalskommittén bör bestå av fackliga sakkunniga med specifik orientering inom de områden som berörs av de olika programmen. Kommittén bör ha en geografisk spridning som representerar ansökningarnas ursprung.

Aktivt program i förändring

Mobilitetsprogrammet bör följa utvecklingen inom fältet för samtidskonst och kontinuerligt evaluera behov, förväntningar och intressen gällande residenserna. Det bör finnas en medvetenhet om vad som händer på lokal nivå på de olika residensorterna. Vissa residensvärdar bör emellanåt antingen bytas ut eller åtgärdas. Programmet kan inte vara statiskt då situationer och kontext förändras.

Administration

Förverkligandet av programmet fordrar en fullt anställd administratör som är knuten till en kontext där det finns aktiv kunskap om samtidskonstens aktörer och diskurs i såväl Norden och de självstyrande områdena, Baltikum, Nordvästra Ryssland som internationellt.

Tilläggsmaterial

NIFCA gör en årlig evaluering av residensvistelserna. Materialet innehåller direkt respons från konstnärerna om behov, förväntningar och intressen gällande residens. Materialet finns tillgängligt på NIFCA.

NOMUS

"Nya Testamentet", version 2.0

Bo Rydberg, 2006-03-07

Dokumentets status: Inofficiell information

Dokumentet skall enbart användas som underlag för diskussioner i NMRs arbetsgrupp för konstsamarbete i Norden.

1 Uppdrag

NMR efterlyser ett slags "testamente" från Nordiska musikkommittén, Nomus, i vilket skall beskrivas de verksamheter och "funktioner" som Nomus anser bör tillvaratas och vidareföras i en ny struktur för det officiella nordiska kultursamarbetet.

Nomus tog upp ärendet vid sitt möte i Reykjavik 10-12 februari 2006.

Verksamheten vid en kulturinstitution som Nomus är inte lätt att parametrera och går inte heller att på ett enkelt sätt beskriva i tabulär form. I detta dokument görs dock ett försök till sammanställning av funktioner i Nomus nuvarande verksamhet.

2 Verksamheter

Nomus verksamheter kan översiktligt indelas i följande delområden:

1. Administration
2. Information
3. Stöd till det nordiska musiklivet
4. Projektverksamhet

2.1 Administration

Mycket av det rent administrativa arbetet i Nomus kan utföras av ett allmänt sekretariat, men en särskild musikkompetens fordras för vissa funktioner, exempelvis hanteringen av Nordiska rådets musikpris.

Prisets framtida placering är inte nämnt i förarbetena till strukturreformen, men dess administration måste antas fortsätta som tidigare. Här ansvarar för närvarande Nomus och dess sekretariat för hela handläggningen, d.v.s.:

- insamling, mottagning och distribution av material kring nomineringarna,
- kallande till och genomförande av bedömningskommitténs möte,
- utformning av prismotivering och pressmeddelanden,
- arrangemang av offentliggörandet av nominerade och prisvinnare vid presskonferens etc.,
- koordinering av arrangemanget kring prisutdelningen tillsammans med övriga aktörer,
- arrangemang av pristagarens resor, vistelser, middagar, möten etc.,
- underhåll av databas över musikpristagare,
- m.m.

Funktioner som bör vidareföras:

- Administration av Nordiska rådets musikpris

2.2 Information

Detta verksamhetsområde innefattar bl.a information till de nationella, nordiska och internationella musiklivet. Informationsarbetet bedrivs på många olika nivåer, alltifrån direktkontakt med olika aktörer till utgivning av en brett distribuerad tidskrift och en databas med kontaktuppgifter till en stor del av det nordiska musiklivet.

2.2.1 Rådgivning

En inte obetydlig del av sekretariatets informationsarbete består i att informera och vägleda både allmänheten och det professionella nordiska musik- och kulturlivet i det nordiska konst- och kultursamarbetet. Detta görs företrädesvis via telefon och mail.

2.2.2 Kontaktytor

Nomus hemsidor, både "nomus.org" och den nordiska musikportalen "nordicmusic.org", en ny webbplats för det nordiska musiksamarbetet.

2.2.3 Expertis inom det nordiska musikområdet

Nomuskommittén, med sina fem ledamöter och tre observatörer, utgör en alldeles speciell kompetens inom musikområdet, inte minst tack vare det stora nordiska kontaktnät som den representerar. Även sekretariatet har en unik nordisk musikkompetens som är svår att återfinna någon annanstans.

2.2.4 Nordic Sounds

Nomus ger sedan tidigt 1980-tal ut en engelskspråkig tidskrift, *Nordic Sounds*, som når ut till ca. 6000 läsare över hela världen. Denna tidskrift utgör en viktig funktion för nordisk musikinformation ur ett internationellt perspektiv.

2.2.5 Nomuskatalogen

Nomuskatalogen är en sammanställning av ca 2000 musikadresser från hela Norden och Baltikum som byggts upp under lång tid. Databasen utgör en värdefull, ovärderad, tillgång. Katalogen uppdateras och ges ut årligen.

Funktioner som bör vidareföras:

- Nordic Sounds
- Nomuskatalogen
- Nordiska musikportalen

2.3 Stöd till det nordiska musiklivet

Denna funktion utgör den centrala delen i Nomus verksamhet. Nuvarande ordning innebär att kommittén fyra gånger årligen tar ställning till ansökningar från det nordiska musiklivet. Det görs inga begränsningar varken i genrer, projekttyper eller huruvida det gäller amatörer eller yrkesverksamma.

Särskilt viktiga stödmottagare, som måste tas speciell hänsyn till i den fortsatta processen, är följande:

- UNM, Ung Nordisk Musik
Nätverk av unga komponister och musiker som arrangerar en årlig musikfestival.

- Nordiska Musikdagarna
En årlig (fr.o.m. 2007) konstmusikfestival som både representerar ett skyltfönster mot världen och en bas för det nordiska konstmusiklivet.
- Nordklang
Det nordiska körlivets stora sammankomst, som sker vart tredje år.

2.3.1 Stödfunktioner som bör vidareföras:

2.3.1.1 Kompositionsbeställningar

Denna funktion är Nomus ursprungliga och utgör en viktig del i det nordiska konstmusiksamarbetet. Detta är en omistlig funktion som representerar innovation och nytänkande. Idag uruppförs i genomsnitt ett nordiskt verk varannan vecka, helfinansierat av Nomus. Detta är ett bilateralt stöd och fungerar som ett komplement till liknande nationella ordningar.

2.3.1.2 Nordiskt turnéstöd till musiker/ensembler

Nationella stöd till turnerande musiker tillåter vanligtvis dessa att endast utnyttja sitt bidrag för de delar som omfattar det egna landet. Nomus turnéstöd har inneburit ett viktigt tillskott vid många turnéer, inte minst inom jazzområdet.

2.3.1.3 Stöd till musikfestivaler och enstaka konsertevenemang

Några större, och viktiga, samnordiska musikfestivaler har grundat sin finansiering på bidrag från Nomus. Dessa har sannolikt svårt att överleva ett uteblivet nordiskt stöd.

2.3.1.4 Nordisk seminarieverksamhet

Nordiska möten står i centrum för denna stödform. Här återfinns seminarier, konferenser och andra sammankomster.

2.3.1.5 Nordiska nätverk

Flera av de informella och formella musikaliska nätverk som sedan länge existerar i Norden är beroende av externt stöd. Dessa nätverk är inte sällan baserade på ideellt arbete och omfattar ofta amatörmusikområdet.

Exempel på nätverk som erhållit stöd de senaste åren:

- NMPU, Nordisk Musikpedagogisk Union, heter numera NUMU
- Nordiska folkmusikkommittén
- UNM, Ung Nordisk Musik
- Nordisk korforum, tidigare Nordiska körkommittén
- SkanBeat
- Nordjazz
- SAMNAM
- Nordisk Nettverk for Skolekonserter

2.3.1.6 Projektstöd

I denna kategori faller sådana projekt som kommittén finner intressanta men som inte hör hemma i någon av de ovanstående kategorierna.

2.4 Projektverksamhet

Många av de ansökningar som kommer in till Nomus resulterar inte i ett direkt stöd utan blir till projekt som etableras i en dialog mellan Nomus och ansökaren. Ett av de på senare år mest uppmärksammade av dessa projekt är de av NMR delfinansierade Musaik, som behandlar musikutbildning, på alla nivåer, ur ett flerkulturellt perspektiv.

3 Slutkommentar

I detta testamente avstår kommittén från att kommentera Orkester Nordens framtid. Det bör dock tilläggas att det finns många, nya nordiska initiativ med ungdomsanknytning som är väl värda att satsas på.

Nomuskommittén har även diskuterat andra och nya former för stöd till musiklivet, bl.a. ett residensstöd som innebär att musiker/komponister får möjlighet till koncentrerat arbete på annan nordisk ort.